

Kunst onder de 18 Kunst voor ouders

Kunst voor ouders

Van school naar huis

Inhoud

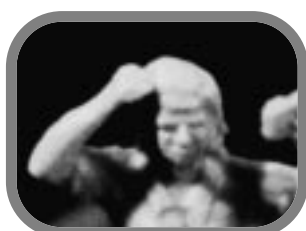
05
Vooraf

06
Inleiding

09
Uitgangspunten

13
Aanpak en resultaten

21
Investing

25
Conclusies en aanbevelingen

28
Bijlagen: **1** Matrix voor mogelijke vormen van activiteiten
2 Intern werkschema activiteiten Kunst voor Ouders
3 Gebruikte vragenlijst voor de ouders
4 Verslagvorm Kunst voor Ouders

LOKV-pilot Kunst voor Ouders 1997-1999

Deelnemende instellingen

Triade, Den Helder (Jos Post)
Gock, Hilversum (Ardi Roelofs)
Utrechts Centrum voor de Kunsten (UCK), Utrecht
(Ardi Roelofs)
Steunpunt Kunst & Cultuur Eemland (SKCE),
Amersfoort (Peter Grooten)

Ondersteuning

LOKV Nederlands Instituut voor Kunsteducatie
(Paul Vogelesang)

Het SKCE leverde de projectleider en was de motor
van de pilot.

Het LOKV maakte de pilot mogelijk en gaf advie-
zen en ondersteuning.

Met dank aan en medewerking van

Frits van Erven Dorens, Schouwburg De Kampanje,
Den Helder
Schouwburg Gooiland, Hilversum
Jeugdtheater Xynix met kinderopera *De Tweeling*
Max Velthuys
Jeugdtheatergezelschap het Waterhuis met voor-
stelling *De kruik*
Grand Theater, bioscoop Amersfoort
De Flint Theater en Congrescentrum, Amersfoort
Scholen in de Kunst, Amersfoort
Harmonie Crescendo, Baarn
Theater Vandenbulck, met de jeugdopera *Baba*
Jaga

Vooraf

Deze publicatie beschrijft de resultaten van de landelijke pilot Kunst voor Ouders. Tussen augustus 1997 en december 1999 hebben vier steunpunten kunstzinnige vorming voor deze pilot activiteiten ondernomen met begeleiding van het LOKV Nederlands Instituut voor Kunsteducatie. Doel van Kunst voor Ouders was het gesprek in de huiselijke kring tussen ouders en hun kinderen over het kunstbezoek onder schooltijd te bevorderen.

De ervaringen met deze activiteiten willen we graag delen met collega-instellingen. We willen hen handvatten bieden om zelf Kunst voor Ouders in hun beleid op te nemen. De deelnemende instellingen hebben zich laten leiden door hun enthousiasme voor Kunst voor Ouders en dat bleek heel belangrijk. Vanuit het uitgangspunt dat Kunst voor Ouders in een behoefte voorziet, zijn we kansrijke, ontroerende, maar ook tegenvallende resultaten tegengekomen.

Naast de opgedane ervaringen komt in deze publicatie ook de vraag aan de orde wie de verantwoordelijkheid heeft. Wat is de taak bij Kunst voor Ouders van de kunsteducatie-instelling, wat is de taak van de school en waarom zijn dit soort activiteiten zinvol?

De vier deelnemende steunpunten aan de pilot, Triade (Den Helder), Gock (Hilversum), Utrechts Centrum voor de Kunsten (Utrecht) en het Steunpunt Kunst & Cultuur Eemland (SKCE Amersfoort), hebben in totaal negen verschillende projecten uitgevoerd. Het SKCE leverde de projectleider en was de motor van de pilot.

De pilot Kunst voor Ouders stijgt uit boven het niveau van de 'wegbrenghouders', ouders die een deel van de klas naar het theater rijden en vervol-

gens de voorstelling bijwonen. Het effect van de pilot was breder en dieper. Zo hebben we bijvoorbeeld ouders bereikt die normaal gesproken niet of nauwelijks met kunstactiviteiten in aanraking komen. En we weten dat er veel gesprekjes zijn geweest tussen ouder en kind. 'Ik wist niet dat onze smaak zo overeenkwam,' schreef een ouder op het evaluatieformulier. Ook hebben we ervaren dat je er soms veel energie in moet steken om een beetje resultaat te bereiken. Om de ervaringen steeds op hun waarde te kunnen toetsen en de resultaten zoveel mogelijk bruikbaar te maken voor collega-instellingen, zijn verschillende activiteiten telkens in twee instellingen uitgevoerd. In deze pilot kozen we niet de school als uitgangspunt, maar een kunstproduct dat aan meer scholen tegelijk wordt aangeboden. Kunst voor Ouders is derhalve gerelateerd aan een kunstprogramma. In het kunstprogramma dat we voor de scholen organiseren zochten we geschikte activiteiten waarbij we verschillende vormen van Kunst voor Ouders konden testen. Zo hebben we bekeken wat het effect is wanneer ouders en kinderen samen naar bijvoorbeeld dezelfde voorstelling gaan of wanneer ouders van verschillende scholen in de bibliotheek bij elkaar komen voor uitleg door een kunstenaar bij een tentoonstelling die hun kinderen bezoeken. En wat er gebeurt als je de kunstinstelling waar een activiteit zich afspeelt een actieve pr-rol laat vervullen. Het zijn verschillende varianten met verschillende resultaten.

We hebben getracht de beïnvloedbare succesfactoren op te sporen en hebben deze op een rij gezet. Wat ons betreft is de pilot Kunst voor Ouders de moeite waard geweest.

Nu bent u aan zet.

Peter Grooten
directeur SKCE

Inleiding

Kunstparticipatie en het bevorderen daarvan staat volop in de belangstelling. Bij de verschillende overheden wordt onder deze noemer beleid gemaakt en uitgevoerd. Er bestaat een breed draagvlak voor het dichter bij elkaar brengen van cultuur en school en het gebruikmaken van de culturele omgeving voor kunsteducatieve activiteiten in het lesprogramma.

Bij het realiseren van kunstparticipatie in school wordt in theoretisch opzicht op inhoudelijke gronden vaak een relatie gelegd met het primaire socialisatieproces dat zich onder andere op het terrein van de kunsteducatie in het gezin afspeelt. De invloed van alles wat ouders doen en zeggen is op hun kinderen zoals bekend erg groot. Dat geldt ook als het gaat om het doorgeven van culturele waarden en normen en het ontplooiën van kunsteducatieve activiteiten. Toch zijn er - ondanks de bekende effecten hiervan - nauwelijks geschikte activiteiten waarin een zinvolle relatie wordt uitgewerkt tussen de kunsteducatie op school en het gesprek daarover thuis.

In de pilot Kunst voor Ouders hebben we vanuit onze verantwoordelijkheid als kunsteducatieve instellingen nadrukkelijk gezocht naar mogelijkheden voor dergelijke activiteiten. Gekscherend hebben we wel eens gezegd dat we ouders heel concrete handreikingen zouden willen geven om met hun kinderen over kunstuitingen te kunnen spreken. Het boekje met geschikte vragen is immers snel gemaakt. Alleen de camera's om het gesprek tussen ouder en kind te registreren ontbraken nog...

Natuurlijk is dat niet haalbaar, maar het bleek ook niet nodig zo ver te gaan. De ervaring heeft intussen geleerd dat je vooral de voorwaarden voor het op gang brengen van een gesprek goed moet regelen. En in die voorwaarden dien je flink te

investeren. Het gesprek volgt dan vanzelf.

De basis voor goede voorwaarden is er eigenlijk al bij veel instellingen. Veel steunpunten voor kunstzinnige vorming organiseren op de een of andere wijze kunstprogramma's voor het onderwijs. Met een uitbouw hiervan is het heel goed mogelijk een grote groep ouders te bereiken. Ook de uitvoerende centra voor de kunsten bieden soms activiteiten aan voor het onderwijs waarbij een uitbreiding voor ouders goed mogelijk is. Een punt van zorg daarbij bleek wel hoe je ouders op het spoor zet voor deze activiteiten en via wie. Het kwam voor dat de uitnodigingsbrieven voor de ouders op het bureau van de leerkracht bleven liggen. We hebben een aardige suggestie voor u in petto om het risico van de vergeten briefjes aan de ouders zo klein mogelijk te maken.

Eigen dynamiek

In de pilot hebben we gemerkt dat de verschillende kunstdisciplines en de activiteiten die je hierbij kunt ondernemen hun eigen dynamiek hebben. Het maakt bijvoorbeeld uit of je ouders laat kijken naar een theatervoorstelling of dat je ze met hun kind samen digitale foto's laat bewerken. Het bijwonen door ouders van een Marokkaanse theeceremonie na afloop van een voorstelling of samen met je zoon naar een film met nog driehonderd andere ouders en kinderen, heeft zo z'n eigen charme. We brengen de krachtigste ervaringen voor u in beeld.

De rol van de school was in deze pilot beperkt. Wij namen de initiatieven en namen de uitvoering op ons, steeds in overleg met de school. Wel denken wij dat de activiteiten van Kunst voor Ouders een extra accent krijgen als de school ook actief meedoet. In deze pilot kozen we niet de school als uitgangspunt, maar een kunstproduct dat aan meer scholen tegelijk werd aangeboden.

Het aanhaken bij een of andere vorm van een kunstprogramma geeft goede mogelijkheden voor Kunst voor Ouders en is in zekere zin efficiënter dan het werken vanuit één school. En omgekeerd:

'De meerwaarde voor de kinderen zit in de eerste doelstelling, namelijk dat de dingen die je op school meemaakt niet op zichzelf staan, maar een bredere basis geven voor interesse voor kunst.'

'De achterliggende gedachte is dat het gezin de basis is van socialisatie en het begin van iedere vorm van culturele bagage.'

Kunst voor Ouders geeft goede mogelijkheden om het kunstprogramma zinvoller te maken gezien vanuit de socialisatiegedachte.

Gaat het om een school die zich heel nadrukkelijk wil profileren, bijvoorbeeld op het terrein van de kunsten, dan zijn er andere mogelijkheden. Een schooloverstijgende benadering ligt dan minder voor de hand. In de grote steden leveren de ervaringen met Kunstmagneetscholen hiervan goede voorbeelden.

Profileren

De steunpunten kunstzinnige vorming zijn lang niet altijd in beeld bij de wereld rondom de school. Wanneer je als kunsteducatieve instelling er voor kiest om je in maatschappelijke zin breder dan bijvoorbeeld alleen voor het onderwijs te profileren, en wanneer je werk wilt maken van het betrekken van de culturele omgeving bij de school, dan kan Kunst voor Ouders hiervoor een goede modus zijn. Andersom kan het versterkende effect van Kunst voor Ouders ook ouders uitdagen om de kunsteducatie in en rondom de school van een stimulans te voorzien.

Het gaat hier uiteraard om langdurige processen. Wij hopen dat deze publicatie over Kunst voor Ouders u in dit opzicht een stap vooruit kan helpen. Wij vonden het de uitdaging waard.

Uitgangspunten

Als kinderen genieten van een kunstproduct waarmee ze kennismaken, dan is de verwondering en bewondering van hun gezichten af te lezen. Ze worden meegenomen in een sfeer, gaan op in een verhaal of vragen zich af hoe een beeld is gemaakt. Als de voorwaarden voor kennismaking met kunst optimaal zijn, draagt dat bij aan de beleving ervan, dat is bekend.

In kunsteducatieve zin hebben de steunpunten al vele handvatten voor scholen gecreëerd. Docenten worden geholpen om de kunstervaringen onderwijskundig goed in te bedden. Soms betekent het dat de verrassing van kunst centraal staat, maar vaak wordt er aan de hand van lesmateriaal werk gemaakt van de voorbereiding en/of verwerking van een kunstproduct.

Als het mogelijk blijkt om met gezamenlijke inspanning deze ervaringen, op school opgedaan, over te brengen naar de huiselijke situatie zodat een kind deze kunstervaringen op gelijke voet kan delen met zijn ouders, dan levert dat een positieve bijdrage aan de kunsteducatie op school en aan bredere cultuurparticipatiedoelstellingen.

Het verrijken van ouders met kunstervaringen vanuit de school van hun kind is een onontgonnen terrein. Vanuit de gedachte dat hier zinvol werk is te doen, is Kunst voor Ouders ontstaan.

Verantwoording

Kunst voor Ouders is ingebed in een beleidsmatige context waarin de steunpunten, het onderwijs en de culturele omgeving als aanbieder van professioneel kunstaanbod in een nieuwe verhouding tot elkaar komen te staan. Ouders betrekken bij de kunsteducatie op school draagt naar ons inzicht bij aan doelstellingen die gericht zijn op cultuurparti-

'Wat van belang is, is dat wij het niet als onze taak beschouwen ouders binnen te halen. Het is wel onze taak scholen te ondersteunen bij activiteiten die zij ontplooiën om ouders erbij te betrekken. Dat gebeurt door het aanreiken van ideeën, in dit geval het idee van het cassettebandje, het opstellen van een persbrief, de hele theeceremonie zelf. Je zoekt een vorm, met de leerkracht samen: die is jouw diplomaat omdat hij/zij de kinderen kent.'

cipatie ten behoeve van zowel het kind als de ouder. De rol van de steunpunten kunstzinnige vorming is aan verandering onderhevig. Wanneer we kijken naar de ontwikkelingen die zich voordoen in de culturele omgeving en in de kunsteducatie in het onderwijs, dan vraagt dit om een nieuwe kijk op de diensten die de steunpunten aan scholen kunnen leveren. Er is een verschuiving gaande van een puur begeleidend rol naar een regisserende functie, met als motief het betrekken van de culturele omgeving bij het onderwijs. De makelaarsbenadering dient echter niet te smal opgevat te worden. Niet alleen de schakels moeten met elkaar verbonden worden, er moet ook ruimte worden vrijgehouden voor vernieuwing en ontwikkeling.

Een goede mix van productgericht werken en optimale aansluiting zoeken bij de vragen van de school is onontbeerlijk. Alleen dan kan de inhoudelijke kwaliteit die we willen bieden en de structurele benadering die we kiezen om de kunsteducatie in het voortgezet en basisonderwijs te verbeteren behouden blijven.

De gerichtheid van de instellingen die voor het onderwijs werken wordt in de komende jaren dus in een breder perspectief geplaatst. Bij de verbreding van de kerntaken wordt gestreefd naar twee dingen: de kwaliteit van de kunsteducatie in het onderwijs en van de cultuurparticipatie in en rond het onderwijs. Intensievere dienstverlening op het terrein van de cultuurparticipatie in en rond het onderwijs draagt bij aan vorming van toekomstig publiek, 'de nieuwe kunstconsumenten'. Wij wijzen hen de weg naar de culturele instellingen. De bijdrage die de instellingen kunnen leveren aan de culturele loopbaan in de schoolperiode van het kind en de jongere is de basis van het strategisch beleid. Daarvoor worden activiteiten ondernomen die het kunstzinnig klimaat van de individuele school stimuleren.

Bovenstaande uitgangspunten vormden mede de voeding voor de landelijke pilot die we in 1997 met vier instellingen zijn begonnen. We hebben

'Bijkomend voordeel is dat ouders kennismaken met instellingen voor kunst en cultuur in hun eigen omgeving.'

'De doelstelling is niet: ouders bereiken, maar wel voor de kinderen en de school iets teweeg te brengen. Daar ben je voor.'

toen concrete doelstellingen en het beoogde resultaat voor onszelf geformuleerd.

Doelstellingen

Het project Kunst voor Ouders is bestemd voor ouders van basisschoolleerlingen. De belangrijkste doelstelling is te bereiken dat praten over kunstbezoek in schoolverband verder reikt dan de school. We willen stimuleren dat de uitwisseling van ervaringen van kinderen over kunstproducten en kunstenaars ook in het gezin aan de orde komt. Hiervoor sluiten we ons aan bij het kunstprogramma dat veel steunpunten voor scholen organiseren.

Om tot een gesprek te komen is een zekere voeding nodig. Derhalve formuleren we een tweede - onderliggende - doelstelling in dit project: we willen ouders in de volle breedte laten kennismaken met kunstproducten in hun nabije omgeving. In deze cultuurparticipatiedoelstelling hebben de kinderen de rol van katalysator.

De derde doelstelling heeft betrekking op het actief opbouwen van een netwerk met de kunst- en cultuurinstellingen in de regio. Bij de uitvoering van activiteiten voor ouders wordt onderzocht welke afspraken met instellingen voor kunst en cultuur gemaakt kunnen worden om ouders op een aantrekkelijke manier uit te nodigen voor bijvoorbeeld een theater- of museumbezoek. Doel is het maken van modellen voor samenwerking tussen steunpunten kunstzinnige vorming, scholen en culturele instellingen.

De steunpunten zullen in de projectperiode onderzoeken of en onder welke omstandigheden zij een werkwijze kunnen bedenken waarmee activiteiten voor ouders in de komende jaren een plaats krijgen in het beleid van de betrokken instellingen.

De visie van de instellingen wordt getoetst om te zien of de ontwikkelde benaderingswijze significante verschillen vertoont met de doelstellingen van dit gezamenlijke pilotproject.

Beoogd resultaat

- Er worden verschillende situaties gecreëerd waarin we kunnen bekijken of het gesprek over een gemeenschappelijke kunstervaring tussen ouder en kind thuis doorgaat.
- Er wordt werkervaring opgedaan in de verschillende vormen waarin de activiteiten voor ouders gegoten kunnen worden.
- De uit te voeren activiteiten geven zicht op de beïnvloedbare succesfactoren.

De activiteiten onderscheiden zich verder door de volgende kenmerken:

- spreiding over de zes disciplines van de kunstzinnige vorming;
- intensiteit (mate van inzet van de verschillende partijen);
- kwaliteit (intensiteit).

Tevens zijn er ingrediënten voor een 'draaiboek' dat weergeeft op welke wijze steunpunten kunstactiviteiten voor ouders en kinderen organiseren die gerelateerd zijn aan school

Aanpak en resultaten

Hierna volgen onze ervaringen en een opsomming van de mogelijkheden die we zijn tegengekomen. De bedoeling is dat zij een leidraad vormen voor een steunpunt voor kunstzinnige vorming of een uitvoerend centrum voor de kunsten dat van plan is kunsteducatieve activiteiten voor ouders te organiseren in het verlengde van de uitgangspunten van deze pilot. De leidraad kan een steun zijn bij de keuze van geschikte activiteiten en de vorm daarvan.

We zijn in dit overzicht zoveel mogelijk uitgegaan van de beïnvloedbare succesfactoren. Niet alles is nieuw voor iedereen, maar wij hebben gemerkt dat een goede regie van de voorwaarden waaronder activiteiten voor Kunst voor Ouders tot stand worden gebracht van groot belang is. Het gaat er immers om het gesprek tussen ouder en kind over een gezamenlijke kunstbeleving op gang te brengen. De kunstproducten worden door de kunstenaars verzorgd. De steunpunten voor kunstzinnige vorming zijn er voor de voorwaarden-scheppende kant.

Formatie en geld

Het lijkt een open deur, maar Kunst voor Ouders komt pas echt van de grond wanneer een instelling het beleidsmatig aanpakt. Tijdens de pilot werd duidelijk dat 'het er even bij doen' van activiteiten als deze niet bij benadering de gewenste effecten heeft. Het is essentieel zowel formatieruimte als activiteitengeld gereserveerd te hebben alvorens te beginnen. Instellingen hebben meer taken en de druk die dat met zich meebrengt, leidt er soms toe dat er al gauw andere - mogelijk belangrijker - prioriteiten worden gesteld, waardoor Kunst voor Ouders in de verdrukking komt.

Onder andere de groeiende aandacht voor het werken in het voortgezet onderwijs in de pilotperiode speelde de participerende instellingen parten. Een consultant met Kunst voor Ouders in het takenpakket is een belangrijke voorwaarde om goed te kunnen werken.

Iedere instelling heeft de basis voor Kunst voor Ouders in huis. Juist de koppeling van verschillende elementen maakt dat deze activiteiten bijzonder kunnen worden. De grootste investering die instellingen moeten plegen is op organisatorisch terrein. Op inhoudelijk gebied kan vaak gekozen worden voor activiteiten die zijn opgenomen of in het verlengde staan van het kunstprogramma.

Bij de resultaten moet er overigens rekening mee worden gehouden dat het niet op de eerste plaats gaat om de aantallen. De ervaringen op dit punt waren per project verschillend. Soms bereikten we 1 procent van de benaderde ouders en andere keren 25 procent. Bij activiteiten op de eigen school lag het percentage soms hoger. Zo kwam het voor dat we voor een gesprek met een kunstenaar dertien deelnemers hadden en dat er bij een theatervoorstelling twee keer een zaal vol met driehonderd ouders en kinderen waren. Ondanks onze aanpak in de breedte hebben wij Kunst voor Ouders ervaren als een investering in de diepte.

Inhoudelijke keuzes

Bij de start van de pilot hebben we een matrix gemaakt waarin we de verschillende vormen die we wilden testen hebben ondergebracht. Deze matrix is als bijlage 1 toegevoegd. De vele verschillende mogelijkheden om Kunst voor Ouders vorm te geven maakt keuzes vooraf noodzakelijk.

Eerst moet worden bezien welk kunstaanbod geschikt is om uit te kiezen voor ouders en kinderen. Hierbij passeren inhoudelijke en praktische overwegingen de revue. We lopen ze een voor een langs.

Er moet gekozen worden waar de activiteit plaats-

vindt. Op de eigen school, in een kunstinstelling of in een centrum voor de kunsten of in een centrale ruimte zoals een bibliotheek. Er zijn inhoudelijke verschillen tussen een activiteit op school of in bijvoorbeeld het theater. Een activiteit in een kunstinstelling heeft zo zijn eigen dynamiek. Met activiteiten die op de eigen school worden gehouden, is er alleen contact met 'eigen' ouders. Voor de ouders is dat heel vertrouwd en laagdrempelig, maar de potentiële groep is dan vaak klein, omdat het kunstaanbod per kunstdiscipline in de meeste gevallen is gericht op een deel van de school: onderbouw, middenbouw of bovenbouw. Scholen zijn in de regel wel gewend ouders in school te halen met allerlei projecten. Wanneer je met elkaar in staat bent om in een kunsteducatief project de kennismaking met professionele kunst te verweven voor ouders en kinderen in schoolverband, voor groep 1 tot en met 8, dan is de kans op succes groot. Zo hebben we in een schoolproject over Annie M.G. Schmidt een ouderavond gehouden over de ins en out van het project, werkten kinderen per klas aan verschillende presentaties en konden ouders en kinderen in het theater de familievoorstelling *Annie* van VOF De Kunst bezoeken. De eigen kinderen op het toneel werkt altijd erg goed; daar komen ouders vanzelf op af. Wanneer je ook hier in staat bent een goede, inhoudelijk verantwoorde combinatie te maken van activiteiten die door de kinderen worden uitgevoerd en van kennismaking met een professionele kunstproductie, is er een grote kans op succes. In het project Dansfestijn traden eerst kinderen op en vervolgens was er een voorstelling van een professionele dansgroep. De bijdrage van de kinderen was opgebouwd rondom de thema's die ook in deze voorstelling aan de orde kwamen. Ouders en kinderen van groep 5 en 6 van verschillende scholen kwamen hiervoor naar het theater.

'Ouders zijn verbaasd dat zoiets als *Alleen op de wereld* er is voor kinderen en ze waarderen het. In die zin werkt het voor de kunsteducatie als pr-instrument. Dat is langetermijnresultaat en niet meetbaar, je moet het alsmaar blijven doen.'

Kunstinstellingen

In de pilot hebben we vaak activiteiten voor een deel van de school aangeboden en scholen gecombineerd. Mede daardoor is er veel gebruikgemaakt van de instellingen voor kunst en cultuur. De ervaring leerde ook dat het hierdoor vrij makkelijk is de ouders een kleinere financiële bijdrage te vragen. Zij zijn immers gewend hiervoor een vergoeding te betalen. Extra element was hierbij de wervingskracht die uitgaat van de samenwerking met een centrum voor de kunsten, een kunstinstelling of een bioscoop. Het direct betrekken van een instelling die op het terrein van de kunst- en cultuurparticipatie al een rol vervult, betekende een extra stimulans voor potentiële bezoeken van ouders. Een voorbeeld is het aansluiten bij de filmmaand die een van de steunpunten organiseerde voor de scholen. Alle leerlingen van groep 7 in de hele regio (vierduizend leerlingen) gaan jaarlijks in de maand maart naar de film. Als Kunst voor Ouders-activiteit konden ouders met hun kinderen - de kinderen gingen dus voor de tweede keer - naar een goede film voor de helft van de prijs. De kunsteducatie-instelling kwam in beeld onder andere door een folder uit te delen en een inleiding bij de film te verzorgen, voorts werd gebruikgemaakt van de pr die de betrokken bioscoop eraan koppelde.

De uitgevoerde projecten werkten voor de betrokken kunstinstellingen als stimulans. Zij krijgen op deze manier een nieuwe doelgroep binnen. In drie projecten zijn zeer positieve ervaringen opgedaan met de plaatselijke schouwburg. Die investeerde flink door bijvoorbeeld voor ouders gratis of tegen gereduceerd tarief kaartjes beschikbaar te stellen. Dit leverde bijvoorbeeld bij kinderopera *De Tweeling*, gespeeld in het Herfstfestival, een volle zaal met vijfhonderd ouders en kinderen op. Op dit punt is overigens zeker nog winst te behalen door van het begin af aan het gezamenlijke belang van Kunst voor Ouders te onderkennen. Bij lang niet alle kunstinstellingen wordt daar in het beleid rekening mee gehouden.

Combinatie receptief en actief

Bij sommige projecten in de pilot waren receptieve en actieve vorming gecombineerd. Hierbij konden zowel de ouders als de kinderen niet alleen kijken, maar ook creëren. Omdat maar een kleine groep ouders meedeed aan deze activiteiten, is het moeilijk te zeggen of het beoogde gesprek over kunst een nieuwe wending kreeg. Wel is er de verwachting dat de kans groter is dat ouders nog eens zelfstandig aan een kunstactiviteit deelnemen als ze een keer over de streep zijn getrokken. In het project Digifot (groep 7 en 8) maakten ouder en kind samen in het centrum voor de kunsten op de computer een bewerking van digitale foto's rondom het thema zelfportret of stamboom. De gemaakte werkstukken werden zowel op cd-rom gezet als geprint en op school tentoongesteld. Ook was er op school een tentoonstelling ingericht van fotografen die werken met beeldmanipulatie. Zo kon de hele school kennismaken van de resultaten en van professionele kunstproducties.

Verschillen in discipline

We hebben ervaren dat het uitmaakt welke kunstdiscipline er wordt geboden, dat levert verschillen op. De activiteit rondom Schrijver in de Klas in de bibliotheek trok een zeer beperkte groep ouders. Wanneer de belangrijkste voetbalavond van het jaar dan ook nog op die woensdag valt, dan komen alleen de moeders. Literaire en beeldende vorming hebben nu eenmaal een zekere drempel. De ouderavond met de kunstenaar die het project Rondom een Beeld toelicht had ook dat probleem. Zelf vonden we de gevoerde gesprekken op die avond uiterst boeiend. Juist omdat de groep klein was, was er de mogelijkheid met de kunstenaar dieper in te gaan op de motieven achter het 'beeld' dat centraal stond in het project. De ervaringen met het project De Kleine Dierentuin waren getalsmatig gunstiger. Deze tentoonstelling voor kleuters (groep 1 en 2) die door het land reisde, was ook te zien in twee regio's van de pilot. Naast de centraal georganiseerde ouder-

avond konden ouders ook zelfstandig met hun kinderen naar de tentoonstelling. De kinderen gingen bovendien met de klas. Vooral het feit dat ouders zelf een geschikt moment konden kiezen, was een nieuw element dat goed werkte.

De podiumdisciplines theater, dans en muziek en ook de resultaten van de film trokken grotere groepen ouders. Werving en korting speelden hierin een rol. Maar ook gold dat we steeds zochten naar kunstproducties met een bijzonder karakter die inhoudelijk toch al heel interessant zijn. Ouders en kinderen moeten uitgedaagd worden erover te praten, er moet voor beide partijen genoeg te beleven zijn. De kunstproducties gingen in die zin dus opnieuw door een filter. Voorbeelden hiervan zijn: de opera *Baba Jaga* voor de middenbouw (groep 3, 4 en 5), de Marokkaanse voorstelling *De Kruik* (middenbouw) waaraan een theeceremonie was verbonden, een grootschalige dansvoorstelling van het Internationaal Danstheater waarbij de kinderen (groep 7 en 8) 's middags en de ouders 's avonds naar de vrije voorstelling gingen, de extra film *Lang leve de Koningin* in het Grand Theater (groep 7) en het project Blazen Maar met de plaatselijke harmonie. Bij deze laatst genoemde activiteit heeft het steunpunt samen met de harmonie schoolconcerten verzorgd en als afsluiting een muzikale vertelling uitgevoerd in het plaatselijke theater.

Samen of apart

Het maakt groot verschil of ouders en kinderen tegelijk of apart naar eenzelfde of gelijksoortige kunstproductie gaan. Ook het tijdstip is daarbij van belang. Gaan de kinderen 's middags met de klas en de ouders 's avonds zelfstandig naar een vergelijkbare productie van bijvoorbeeld dezelfde dansgroep? Of kies je ervoor om ouders en kinderen aan het begin van de avond samen naar de bioscoop te laten gaan? Bij de film bleek dat ouders en kinderen dolgraag samen naar dezelfde kunstproductie gaan. Eerst gingen ouders apart 's avonds naar dezelfde film (vanaf 20 uur) die hun

kinderen hadden gezien, maar het werd duidelijk dat zij de gemeenschappelijke ervaring met hun kinderen misten. Vervolgens gingen in de volgende gemeente ouders en kinderen samen naar de film om 19 uur.

Ook hebben we bekeken of er effecten zijn wanneer activiteiten meerdere lagen hebben in de vorm van meerdere contactmomenten. In het project De Instrumentenparade hebben we met de afdeling muziek van het centrum voor de kunsten een meertrapsraket afgevuurd. De onderdelen waren schoolconcerten met voorbereiding voor kinderen, een ouderavond met 'schoolconcert' in het centrum, een instrumentenroute en proeflessen voor kinderen in het centrum. Aan de proeflessen met gereduceerd tarief deden uiteindelijk tachtig kinderen mee. In dit project kreeg de bevordering van cultuurparticipatie voor ouder en kind zo nog een extra impuls.

Organisatie

In de pilot hebben de betrokken steunpunten de initiatieven genomen en het werk gedaan, ook in organisatorisch opzicht. Alles wat nodig was om een activiteit te laten slagen, werd door hen uitgevoerd. Scholen hadden dus een beperkte rol. Deze werkwijze vloeide voort uit de gemaakte keuze om een geschikte activiteit te organiseren voor meerdere scholen.

Vanuit een conceptplan zijn potentiële scholen benaderd met de vraag of ze mee wilden doen aan een activiteit voor Kunst voor Ouders. Meestal lag dit in het verlengde van het aangeboden kunstprogramma. Een intern werkschema is als bijlage 2 opgenomen. Globaal weergegeven ging het zo: de deelnemende scholen ontvingen brieven of een cassettebandje om aan de kinderen mee te geven voor hun ouders. Per activiteit ging het soms om een brief voor een paar honderd ouders. De keuze om de uitnodiging aan de ouders via de kinderen te laten verlopen, was bewust gemaakt. Door de kinderen een tekening op de voorkant te laten maken over bijvoorbeeld

'We hebben een cassette-bandje gemaakt, dat de kinderen meekregen naar huis, in het Berber-Marokkaans en Arabisch Marokkaans, waarop ouders worden uitgenodigd mee te doen met de theevisite; door koekjes te maken of een andere bijdrage te leveren en zelf te komen.'

de voorstelling, was de kans groter dat de brief ook daadwerkelijk bij de ouders terechtkwam. Ouders moesten zich vervolgens zelf opgeven voor deelname, door een retourbrief aan de leerkracht of door een telefoontje aan de kunsteducatie-instelling. De opgave werd vervolgens weer bevestigd. Vooral de administratieve organisatie vraagt dus veel aandacht.

Hoe het kunstprogramma wordt georganiseerd, hangt in hoge mate af van de vorm van de activiteit. Maar in de meeste gevallen zijn er extra voorstellingen of soortgelijke activiteiten georganiseerd waar de ouders bij konden zijn. In het hoofdstuk Investering (p. 21 e.v.) staan de extra kosten waarop gerekend moet worden.

In enkele gevallen hebben we aansluiting gezocht bij een schoolproject waarbij een ouderavond werd georganiseerd. Voorwaarde was wel dat kennismaking met professionele kunst een onderdeel van het geheel vormde. Bij deze projecten konden we de school veel meer betrekken en een actievere rol laten vervullen. Ook gold hier dat we eenvoudiger konden aansluiten bij het schoolbeleid op het terrein van de kunsteducatie. En als dat er niet is, was deze activiteit een prima impuls om er een discussie met het schoolteam over te beginnen. In het project Zicht op Kunst komt een tentoonstelling de school in met zes kunstobjecten waarmee leerlingen actief kunnen werken. Op de bijbehorende ouderavond worden de resultaten getoond, het project toegelicht en worden er door de ouders enkele opdrachten uitgevoerd. Zowel docenten als consultants hebben hierin een taak. Activiteiten die op die manier op school zijn gericht, werken dieper door, maar zijn in tijd en geld gemeten een stuk duurder. Het bekende dilemma van werken in de breedte en/of in de diepte kwamen we ook hier tegen.

Evaluatie

Ouders

Alle projecten zijn intern geëvalueerd. Ook de ouders die een activiteit hebben bijgewoond, kregen een evaluatieformulier opgestuurd of uitgedeeld. Om een zo groot mogelijke respons te krijgen, stuurden we (in het begin) zelfs een gefrankeerde retourenvelop mee of we verzamelden meteen na afloop van de voorstelling de quick scan-evaluaties.

De ingevulde vragenlijsten gaven ons belangrijke informatie. Zo werd duidelijk dat bijna niemand van de ouders het betrokken steunpunt kende. Als er sprake is van een gecombineerd instituut lag dat anders. We konden via de lijsten ook nagaan van welke scholen de ouders afkomstig waren.

Door onze aanpak waarbij we vanuit activiteiten dachten en niet vanuit een bepaalde school die op dit punt beleid uitvoert, kwamen de uitnodigingen op allerlei type scholen terecht. Dit diverse beeld werd weerspiegeld in de deelname van de ouders.

De kernvraag ging over het gevoerde gesprek tussen ouder en kind. Hierop kwamen vele reacties. Een selectie ervan is her en der in deze publicatie opgenomen.

Ouders vinden het belangrijk dat we in dit soort activiteiten investeren. Wij veronderstellen dat dat onder andere komt doordat ouders onvoldoende weten welke kunsteducatieve activiteiten de school met hun kinderen onderneemt. Dat raakt aan de kern van de doelstellingen van Kunst voor Ouders.

Kunstinstellingen

Er zijn geen systematische evaluaties uitgevoerd met de deelnemende kunstinstellingen en de kunstenaars. Uit de gevoerde gesprekken bleek dat een structurele betrokkenheid van de kunstinstellingen bij de uitvoering van dit soort activiteiten een investering waard is. Wanneer Kunst voor Ouders onderdeel wordt van structureel beleid van

de instelling, is het zinvol wel energie te steken in blijvende banden met een of meer kunstinstellingen. Systematische evaluatie met hen draagt ook op dit punt bij aan het werken aan het eerder genoemde gemeenschappelijke en maatschappelijke draagvlak.

Uit de met de kunstenaars gevoerde gesprekken is gebleken dat zij het belang van Kunst voor Ouders onderschrijven. Rechtstreekse contacten in de vorm van een bijdrage aan bijvoorbeeld een ouderavond werd door de verschillende partijen als succesvol ervaren. Maar bij de meeste uitgevoerde activiteiten richten de kunstenaars zich op de leerlingen en zien zij hen als hun belangrijkste doelgroep.

Scholen

De evaluatie met de scholen ging veelal telefonisch. Over het algemeen zeggen de scholen dat ze deze initiatieven prima vinden. Gebleken is dat scholen ouderparticipatie op het terrein van de kunstzinnige vorming niet automatisch tot eigen beleid maken. Wij veronderstellen dat dat komt door de beperkte tijd die scholen hebben voor de organisatie van activiteiten als deze en door het verschil in idee over de noodzaak ervan. Enkele scholen vinden deze activiteiten niet de verantwoordelijkheid van iedere school, omdat hun kinderen en ouders tóch wel kennismaken van kunstuitingen. Zij onderkennen wel het belang ervan voor scholen waar ouders weinig met kunst en cultuur in aanraking komen. Hoewel dit punt uitnodigt tot nader onderzoek zijn we hier niet nader op ingegaan.

Uit de evaluatie bleek ook dat bij enkele scholen de stapel met uitnodigingsbrieven op het bureau van de leerkracht is blijven liggen en dat de ouders nooit zijn geïnformeerd. Het was aan de aandacht ontsnapt, hoewel de school had gezegd graag mee te willen doen. Gelukkig was dit een incident.

Nieuwe en oude doelgroep

Getracht is na te gaan of er sprake was van een bekende of een nieuwe doelgroep op het terrein van de cultuurparticipatie. Op twee manieren is geprobeerd uit te vinden of het ging om een groep ouders die al gewend was naar professionele kunstproducties te gaan of dat ook ouders waren bereikt die niet of nauwelijks met kunst in aanraking komen.

De eerste manier was op dit punt niet helemaal zuiver, maar wel indicatief. Het plaatselijke theater bood bij deze Kunst voor Ouders-activiteit een tweede kaartje gratis aan voor een nieuw aangeleverde naam (ouder) die niet in het adresbestand van het theater voorkwam. Iedereen die daar een abonnement heeft of ooit een kaartje heeft besteld, is geregistreerd. Deze koppelverkoop heeft goed gewerkt. Zowel om 'nieuwe' ouders te bereiken als ook om het theater te motiveren Kunst voor Ouders te ondersteunen. Een effectvolle koppeling van twee ideeën.

De tweede controle liep via de vragenlijst. Bij een van de vragen diende men op te geven of men ooit eerder in deze kunstinstelling was geweest. Veel ouders gaven hier nee als antwoord. Dit antwoord was bij verscheidene projecten ook zichtbaar. Zo zat bij een voorstelling een theaterzaal vol mensen in sportieve vrijetijdskleren. Bij voorstelling *De Kruik* bereikten we een grote groep Marokkaanse ouders.

Bij activiteiten die we op school uitvoerden, werden er andersoortige vragen gesteld om er achter te komen of er sprake was van een zekere culturele bagage. Daar werd gevraagd of de ouders samen met hun kind wel eens naar een voorstelling of museum gingen.

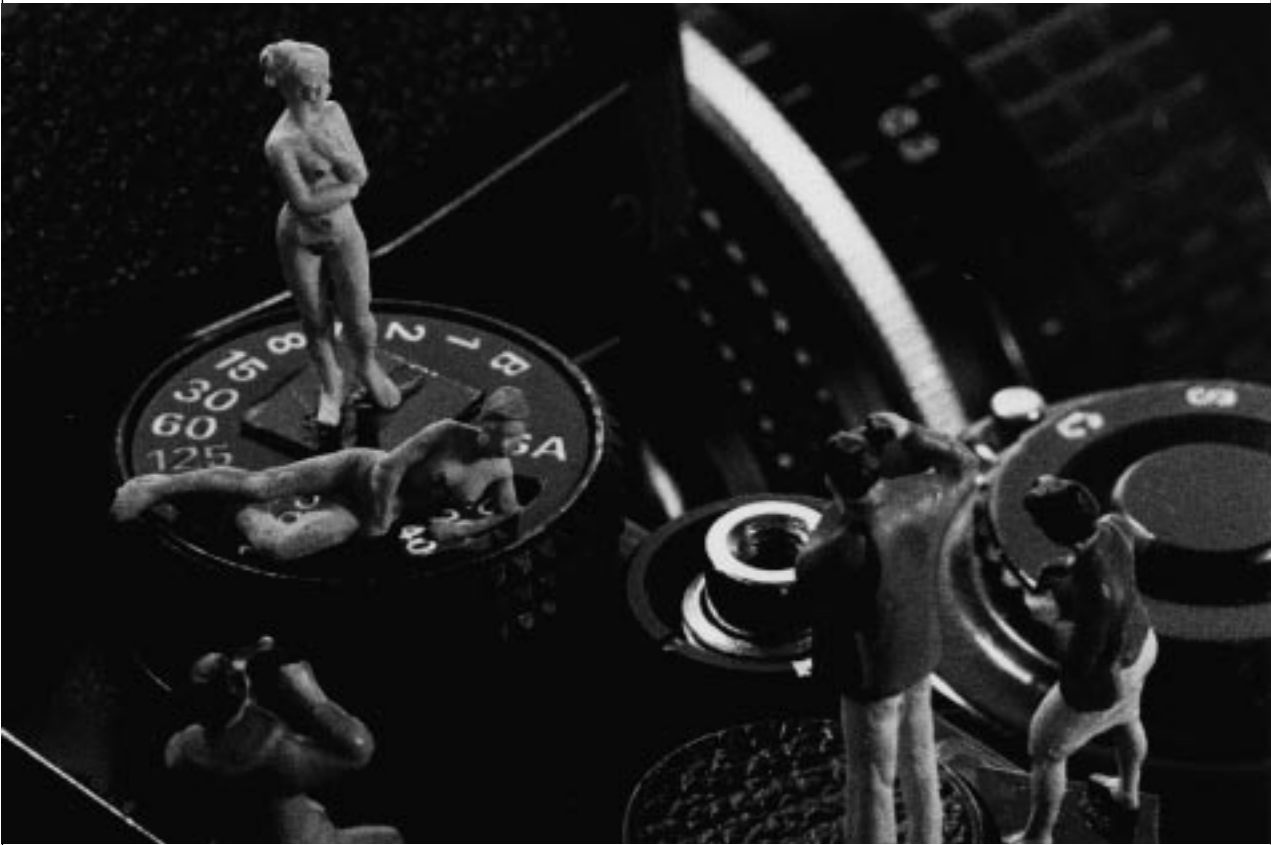
Kunst voor Ouders heeft de zekerheid opgeleverd dat het kind een uitstekende katalysator is voor een bredere doelstelling als het gaat om kunstparticipatie voor ouders van (basisschool)leerlingen.

Gesprek tussen ouder en kind

De belangrijkste doelstelling in dit project was er voor te zorgen dat het gesprek over kunstbezoek in schoolverband verder zou reiken dan de school. Beoogd werd de uitwisseling van ervaringen van kinderen over kunstproducten en kunstenaars te stimuleren, ook in het gezin.

Uit de gehouden evaluaties onder ouders in de vorm van een in te vullen vragenlijst kunnen we concluderen dat er vele gesprekken zijn geweest. De kernvraag die hierover ging was als volgt geformuleerd: Wat is u het meest bijgebleven uit het gesprek met uw kind?

Verspreid over deze publicatie treft u uitspraken van ouders en kinderen aan.

Investering

We schreven het al eerder: de Kunst voor Ouders-activiteiten leverden geen grote bezoekersaantallen op wanneer die worden vergeleken met de grootte van de potentiële groep. Om een beeld te geven: bij vier activiteiten uit de pilot werden in totaal 1697 uitnodigingen meegegeven en dit leverde 173 deelnemende ouders op. Wanneer we de ouders niet dubbel tellen is de score in deze voorbeelden tijdens de pilot 10 procent.

Na de pilot zijn de verscheidene instellingen doorgegaan met het organiseren van activiteiten. Hierbij hebben ze zoveel mogelijk gebruikgemaakt van de intussen opgedane ervaringen. Getracht is de verschillende beïnvloedbare factoren samen op een activiteit van toepassing te laten zijn. Hiervan zijn geen scores bekend, maar de verwachting is dat het gemiddelde percentage te bereiken ouders nog kan stijgen.

Geld

De financiële investering bestaat uit verschillende componenten. In de ideale situatie vraagt Kunst voor Ouders een investering van de school, de ouders, de kunsteducatie-instelling en de kunstinstelling.

De investering van het steunpunt moet komen uit de inhoudelijke formatie en uit de administratieve ondersteuning. In de pilot zijn de investeringen opgesplitst in kosten voor ontwikkeling en kosten voor uitvoering. Of deze kosten extra zijn of als gewone kosten zijn aan te merken, is afhankelijk van de manier waarop een instelling beleid voert. Grofweg is de verhouding ontwikkeling versus uitvoering een op een. Nu de projecten kunnen worden herhaald, valt het deel voor ontwikkeling volledig weg. Gemiddeld genomen is de inhou-

'De schouwburg is een zeer goede samenwerkingspartner en we hadden hier al een maximale situatie. We deden gezamenlijk al steeds meer kindervoorstellingen, plus een "blokje" kinderen en ouders samen. De schouwburg maakte vroeg in de avond familievoorstellingen, de kaarten werden verkocht in de vrije verkoop, maar er was ook de mogelijkheid via de steunfunctie-instellingen om in schoolverband met ouders te gaan.'

delijke formatie bij de uitvoering van vijf activiteiten per jaar een investering van 75 á 100 uur (ook per jaar). Bij de ondersteuning gaat het om een grotere investering: circa 125 uur per jaar bij vijf projecten.

De kosten voor uitvoering zijn in hoge mate afhankelijk van de vorm die wordt gekozen en van de partners die mogelijk deelnemen. In bijna alle gevallen hebben we van de participanten een bepaalde bijdrage gevraagd. Bij de meest succesvolle projecten waar redelijk wat ouders aan deelnamen, variëren de kosten per ouder tussen de 25 gulden en 100 gulden. Dit bedrag is inclusief de doorberekening van de uren van alle medewerkers en inclusief de verrekening met de inkomsten.

Praktijk

Ter toelichting vier voorbeelden. In de eerste drie zijn de personele kosten achterwege gelaten en komen de uitvoeringskosten nader in beeld. In het vierde voorbeeld geven we een totaalbedrag.

1 Bij de film zijn er alleen de organisatiekosten en de huur van de film. De verdere uitvoeringskosten liggen volledig bij de bioscopen. Zij vragen hiervoor een gereduceerde bijdrage van 7,50 gulden per deelnemer (ouder en kind).

2 De grote theaters investeren zelf vaak flink. We hadden een voorbeeld van een tweede kaartje gratis van diegene die nog niet in hun adresbestand voorkwam. Zo kom je in feite ook op een half tarief dat in dit geval uitkwam op 15 gulden per ouder. Ook hier lagen alleen de organisatiekosten bij het steunpunt.

3 Bij de kinderopera *Xynix* hebben we een extra voorstelling georganiseerd. De ouders betaalden hiervoor een bijdrage van 5 gulden. Inclusief de verrekening van de inkomsten kwamen de uitvoeringskosten zonder personeel uit op ongeveer 25 gulden per ouder.

4 De activiteiten die op school zijn gehouden, waren relatief het duurst omdat de geïnvesteerde uren in relatie tot het aantal deelnemers niet altijd even hoog lagen. Daar komt bij dat in geval van

bijvoorbeeld een ouderavond het vaak lastig is een vergoeding van ouders te vragen. De scholen vroegen we dan wel een bijdrage voor bijvoorbeeld de kosten voor de kunstenaar. De kosten voor de consulenturen en de verdere organisatiekosten werden uit extra middelen vanuit het steunpunt gedekt. Inclusief alle kosten kwamen de kosten soms uit op 100 gulden per ouder.

De uitgevoerde projecten zijn alle mogelijk gemaakt door de pilotsubsidie van het LOKV. Nu deze extra ondersteuning wegvalt, zullen de inkomsten van de verschillende partijen verhoogd moeten worden. De veronderstelling is dat dat wel kan, maar in enkele gevallen drempelverhogend zal werken. We zien vooral goede mogelijkheden in de samenwerking met de kunstinstellingen en bij de projecten waaraan een hele school deelneemt. Door gericht beleid dienen de instellingen uit de culturele omgeving als partner betrokken te raken. Bij schoolprojecten is vaak goede aansluiting mogelijk met een reguliere investering zowel vanuit de school als vanuit het steunpunt.

Meeliften

De kunstactiviteiten voor ouders staan altijd op een of andere manier in verband met de kunstactiviteiten waaraan hun kinderen op de basisschool deelnemen. Dat betekent concreet dat voor de scouting geen nieuwe kosten werden gemaakt. De uitgekozen producties komen voor in het geplande programma-aanbod. Wel geldt dat er vaak een extra voorstelling of een bezoek van een schrijver werd gepland. In het geval van een tentoonstelling golden alleen de begeleidingsuren als extra.

De uren die gemaakt zijn ten behoeve van de organisatie, zowel door de consulenten als door de administratie, waren van tevoren in de jaarplanning opgenomen. Het zijn daardoor gewone kosten geworden en ze kunnen worden meegenomen in het structurele beleid.

'De opzet werd gemaakt in persoonlijk contact met de school. De scholen werden afzonderlijk en gericht benaderd: iedere school op zijn eigen manier. Iedere school heeft zijn eigen mogelijkheden en eigen netwerk: zo ontstaat er een wisselwerking en kennisoverdracht.'

Rol en verantwoordelijkheid

Bij de uitgangspunten hebben we inhoudelijke argumenten aangedragen waarom de instellingen voor kunsteducatie zich in de pilot hebben gericht op activiteiten van Kunst voor Ouders. De motivatie wordt gevoed vanuit de bemiddelende rol waarin de bevordering van cultuurparticipatie een van de doelstellingen is. Eigenlijk is het betrekken van ouders bij de kunsteducatie op school eigenlijk een verantwoordelijkheid van de school. En het is duidelijk dat de kans op resultaten groter is wanneer de school dit beleid uitdraagt en uitvoert. In de praktijk blijkt dit minimaal het geval te zijn. Scholen stellen om begrijpelijke redenen veelal andere prioriteiten vanwege de beperkte tijd. In de regel waren scholen content met de energie die wij in de beschreven activiteiten hebben gestoken. Deze steun motiveerde ons, samen met de reacties van de ouders, om steeds nieuwe activiteiten op te pakken.

De kunstinstellingen hebben een taak te vervullen om cultuurparticipatie vorm te geven, maar dat is nog onontgonnen terrein waar het gaat om een bijdrage aan activiteiten van Kunst voor Ouders. Wij hebben gemerkt dat de kunstinstellingen openstaan voor deze samenwerkingsvorm en ook bereid zijn hierin te investeren.

De deelnemende kunsteducatie-instellingen uit de pilot gaan uit van een gezamenlijke verantwoordelijkheid, waarin iedere partner zijn eigen rol heeft. Het gaat hier in feite om het bij elkaar brengen van reeds bestaande mogelijkheden, een taak bij uitstek voor de kunsteducatie-instellingen. Zij zijn als geen ander in staat om de verschillende partijen hun grootste kracht te laten gebruiken.

Conclusies en aanbevelingen

De instellingen die Kunst voor Ouders hebben uitgevoerd hebben dit met gedrevenheid gedaan. Wij willen dit enthousiasme graag overdragen aan de collega-instellingen. Dat doen we door middel van het weer-geven van onze ervaringen en een schets van de mogelijke vormen die Kunst voor Ouders kan krijgen.

Idealen en werkelijkheid komen niet altijd overeen. Wie voortdurend veel ouders wil bereiken, kan er maar beter niet aan beginnen. De motivatie komt wat ons betreft niet uit de aantallen; voor ons waren de reacties van de ouders de voedingsbodem.

We zien een ontwikkeling waarbij de gerichtheid van de instellingen die voor het onderwijs werken in de komende jaren in een breder perspectief wordt geplaatst. Bij de verbreding van de kerntaken wordt naast de bevordering van de kwaliteit van de kunsteducatie in het onderwijs ook de bevordering van de cultuurparticipatie in en rond het onderwijs nagestreefd. Het intensiveren van vormen van dienstverlening op het terrein van de cultuurparticipatie in en rond het onderwijs levert een bijdrage aan de vorming van het toekomstig publiek. De intermediaire rol van de steunpunten wordt zo concreet. De kunsteducatie-instellingen vervullen in dit kader een belangrijke rol voor zowel het onderwijs, als de culturele omgeving en de ouders. In Kunst voor Ouders krijgen deze ontwikkelingen vorm. Naast ouders die de weg naar de culturele instellingen al kennen, hebben we zichtbaar ook nieuwe cultuurconsumenten bereikt. De vraag of deze ouders nu ook zelfstandig naar een voorstelling of tentoonstelling van hun eigen niveau gaan, blijft onbeantwoord. Wij hebben daar geen zicht op.

'Het is een heel goed initiatief om zowel kinderen als ouders de mogelijkheid te bieden het theater te bezoeken. Onze zoon is niet zo'n prater, een gesprek beperkt zich tot enkele minuten.

Toch heeft zoonlief ervan genoten en ik ook!'

'Ik vergelijk het altijd met sport, meespelen in een musical op school. Dan leven ouders ook mee en ze komen kijken naar hun kind. Het gaat om meemaken, meedoen.'

De kansen om deze activiteiten tot een succes te maken worden vergroot wanneer de verschillende partijen allemaal een deel van de verantwoordelijkheid op zich nemen: de school, de kunstinstelling, de kunstenaar en het steunpunt.

Als scholen actief zijn op dit terrein en een concreet ouderparticipatiebeleid voeren, is dat een goede voedingsbodem voor activiteiten van Kunst voor Ouders. De stichting 4 Grote Steden Kunsteducatie, een samenwerkingsverband van de instellingen voor kunsteducatie in Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht, zal in najaar 2000 een publicatie uitgeven over de theorie van en het onderzoek naar ouderparticipatie, toegespitst op kunsteducatie, in het basisonderwijs, en aangevuld met een praktijkbeschrijving van tien basisscholen in Den Haag en Utrecht.

De basis voor activiteiten van Kunst voor Ouders is in veel instellingen aanwezig. Consulents zijn deskundig, de scouting van kunstaanbod wordt al gedaan en in veel regio's worden kunstprogramma's samengesteld. Kunst voor Ouders komt er eigenlijk bovenop als extraatje. Het is wel nodig hiervoor apart tijd en geld te investeren, maar dit kan uit de reguliere middelen, dat is een beleidskeuze. De kosten van de uitvoering van de activiteiten moeten uit extra middelen worden betaald. Vanuit een gedeelde verantwoordelijkheid zijn hiervoor mogelijkheden bij de kunstinstellingen, de scholen en de ouders te vinden. Het is duidelijk dat een extra financiële injectie de kosten voor de ouders laag houdt, en dit vergroot de kans op deelname.

Het is in feite een kwestie van een goede regie van de voorwaarden om te bewerkstelligen dat ouders en kinderen met elkaar in gesprek komen over een gemeenschappelijke kunstervaring. Zowel keuzes in de aangegeven beleidsmatige aspecten als de praktische keuzes hebben hierop grote invloed.

'Vaak denk je als je in het theater zit: dit moet ik vaker doen. De televisie is een vreselijke concurrent maar daar ben je nauwelijks bij betrokken. Theater beleef je. Hartstikke bedankt voor de geboden mogelijkheid.'

'Onze zoon heeft van zijn theaterbezoek genoten en vond het heel vervelend dat wij niet konden gaan.'

Succesfactoren

De hierna volgende aspecten worden ervaren als zogenaamde beïnvloedbare succesfactoren. Voordat er met een activiteit voor Kunst voor Ouders wordt gestart dienen er keuzes gemaakt te worden.

- Geredeneerd vanuit het kunstprogramma voor scholen wordt eerst gekeken welk kunstaanbod geschikt is om uit te kiezen voor ouders en kinderen. Hierbij passeren allerlei overwegingen de revue. Zowel inhoudelijke als praktische.
- Waar en wanneer wordt een activiteit ondernomen. Een activiteit op de eigen school werkt het best wanneer een schoolbreed project wordt ingezet. Bij een activiteit onder schooltijd worden alleen de niet buitenshuis werkende ouders bereikt. Een avondactiviteit ligt wellicht meer voor de hand voor de bovenbouw.
- Vindt de activiteit plaats in een kunstinstelling, maak dan gebruik van de wervingskracht van deze instelling. Zowel in publicitaire zin als in financiële zin kan hier een goede ondersteuning van uitgaan.
- Met Kunst voor Ouders kan ook een nieuwe doelgroep worden aangeboord. Dat kan voor de kunstinstelling een belangrijke drijfveer zijn om mee te werken.
- Wanneer er in de uitvoering een combinatie wordt gemaakt van (kleine) presentaties van kinderen - bijvoorbeeld op het toneel - met een professionele kunstproductie, dan is de kans op succes nog groter. Ouders komen dan vaak vanzelf.
- De verschillen in kunstdisciplines kunnen in positieve zin worden uitgebuit. Dat kan overigens per instelling en per activiteit verschillend liggen. Aansluiten bij projecten die normaal gesproken al

goed lopen is hierbij het devies. Hierbij geldt ook dat kunstproducties of kunstproducten met een bijzonder karakter een grote(re) aantrekkingskracht hebben. Deze voorwaarde kan echt goed werken. Een niet zo voor de hand liggende opera voor de middenbouw, of aansluiting zoeken bij de filmmaand zijn voorbeelden hiervan.

- De ervaring leerde dat ouders en kinderen gezamenlijk naar een kunstproductie laten gaan beter werkt.
- Ouders geven in de evaluaties te kennen dat zij het belangrijk vinden dat wij in dit soort activiteiten investeren. Wij veronderstellen dat dat onder andere komt doordat ouders weinig zicht hebben op wat voor soort kunsteducatieve activiteiten de school met hun kinderen onderneemt. Hierin vervullen de steunpunten in feite een nieuwe taak.

Bijlage 1

Matrix voor mogelijke vormen van activiteiten

Ouders komen op school naar:

- a. dezelfde activiteit
- b. dezelfde soort activiteit (vergelijkbaar)
- c. een afgeleide activiteit (onvergelijkbaar)

Ouders komen naar centrale plaats naar:

- a. dezelfde activiteit
- b. dezelfde soort activiteit (vergelijkbaar)
- c. een afgeleide activiteit (onvergelijkbaar)

Ouders komen naar 'kunsthuis' (podium/museum/...) naar:

- a. dezelfde activiteit
- b. dezelfde soort activiteit (vergelijkbaar)
- c. een afgeleide activiteit (onvergelijkbaar)

Ouders komen naar instelling voor kunst en cultuur (centrum voor KV) naar:

- a. dezelfde activiteit
- b. dezelfde soort activiteit (vergelijkbaar)
- c. een afgeleide activiteit (onvergelijkbaar)

Ouders kijken naar kinderen (ja/nee)

- a. Alleen receptief
 - b. Receptief en actief
- (wat)

Er zijn meerdere contactmomenten mogelijk in hetzelfde project (welke)

Welke ouders worden benaderd? (wie en via welke weg)

Ouders met kinderen samen (zelfde tijdstip)

Ouders alleen/kinderen alleen (apart)

Bijlage 2

Intern werkschema activiteiten Kunst voor Ouders

- Activiteit intern regelen (ruimte/gast/collega/ inhoud/praktisch)

- Brief team + uitnodigingen leerlingen (1 per kind) + retourenvelop (om aanmeldingsformulier terug te laten sturen door de school) 1 maand vóór activiteit

- Aanmeldingen terug laten sturen (retourenvelop) 2 weken later

- Bevestiging reservering naar ouders uiterlijk 1 week vóór activiteit

- Activiteit vindt plaats

- Vragenlijst + briefje naar aanwezige ouders + retourenvelop maximaal 3 dagen na activiteit

- Antwoorden vragenlijst verwerken

- Verslag schrijven van de activiteit (ook financieel verwerken: uren/onkosten/etc.)

Bijlage 3

Gebruikte vragenlijst voor de ouders

Vragenlijst n.a.v. uw reservering voor de kindero-
opera *Baba Jaga* op 12 januari 1999 georganiseerd
door het SKCE.

Naam:

Adres:

Postcode en plaats:

Telefoon:

School van zoon/dochter:

1. Heeft u de kinderopera bezocht? **ja/nee**

2. Had u vóór de uitnodiging voor *Baba Jaga* van
het Steunpunt Kunst & Cultuur Eemland (SKCE)
gehoord? **ja/nee**

3. Heeft u eerder Cultureel Centrum C-Drie
bezocht? **ja/nee**

4. Heeft uw bezoek een plezierig gesprek over de
opera *Baba Jaga* met uw zoon/dochter opge-
leverd? **ja/nee**

5. Kunt u aangeven wat u het meest van dat
gesprek is bijgebleven?

6. Vindt u het belangrijk dat ouders en kinderen
samen naar voorstellingen gaan? **ja/nee**

7. Vindt u het belangrijk dat u zelf ervaart wat uw
kinderen op school op het gebied van kunstzin-
nige vorming beleven? **ja/nee**

8. Vond u de uitnodiging om *Baba Jaga* te bezoeken
een geslaagd idee? **ja/nee**

Zo ja, vond u het geslaagd omdat:

u ziet welke voorstelling uw kind in schoolver-
band bezoekt.

andere reden:

Zo nee, omdat

9. Vindt u het belangrijk dat kinderen met school
voorstellingen bezoeken? **ja/nee**

Aanvullende opmerkingen:

Bijlage 4

Verslagvorm Kunst voor Ouders

Waar hebben we in de projectverslagen aandacht aan geschonken:

- Naam organiserende instelling
- Titel activiteit
- Seizoen
- Kunstvak/discipline
- Vorm
- Wie heeft wat uitgevoerd
- Uitnodigen
- Aanmeldingen
- Aanwezigen
- Kunstaanbod voor de scholen
- Programma
- Vragenlijst aan de ouders
- Sterke en zwakke kanten
- Effecten
- Financiën

Berekening kosten:

Ontwikkelingskosten

• Projectleider (organiseren, bijwonen, evaluatie)	... uur x f 100,-	f
• Consulent (inhoudelijk overleg, voorbereiden rondleiding)	... uur x f 75,-	f
• Administratie (uitnodiging/bevestiging)	... uur x f 50,-	f
Subtotaal ontwikkelingskosten		f

Uitvoeringskosten

• Projectleider (bijwonen)	... uur x f 100,-	f
• Consulent	... uur x f 75,-	f
• Huur tentoonstelling en zaalhuur	pm	f
• Administratie	... uur x f 50,-	f
• Kosten brieven		f 50,-

Totaal **f**

Colofon

Kunst voor ouders. Van school naar huis is een uitgave in de serie *Kunst onder 18* van het LOKV Nederlands Instituut voor Kunsteducatie.

Tekst: Peter Grooten

Tekstredactie: Tia Lücker, Amsterdam

Vormgeving: Frank Pekaar

Foto's: Frank Dries, Utrecht

Productie: LOKV, Utrecht

Drukwerk: Grafische bedrijven Anraad

LOKV Nederlands Instituut voor Kunsteducatie

Ganzenmarkt 6

Postbus 805

3500 AV Utrecht

Telefoon 030-233 23 28

Fax 030-233 40 18

E-mail lokv@lokv.nl

<http://www.lokv.nl>

2000.011

